

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Do ut des.

Înainte cu zece ani, când guvernul unguresc, așa zicând din bun senin, a hotărât întregirea venitelor preoțimii ortodoxe române din vistieria statului, o seamă dintre membri corporațiilor superioare ale bisericii noastre, înzestrați cu'n ager spirit de prevedere, n'au întârziat a-și arăta nedumerirea față de acest ofert neașteptat și a-și exprima chiar temerea, că guvernul sub ipostazul congruei îmbie clerului ortodox un *dar danaic*.

Alții însă, mai optimiști din fire, se legănau în credința că atunci, când guvernul se oferă a îmbunătăți starea materială a preoțimii române, este călăuzit de un foarte rațional rezon de stat: acela, de a smulge din sărăcia seculară și a remunera după cuviință și în proporțiune cu alte confesiuni din patrie, tagma noastră preoțească, care încă contribuie, în urma chemării sale, la întărirea temeliei statului, cultivând virtuțile evanghelice și zidind caracterul moral al cetățenilor lui.

Un deceniu a fost însă prea de-a-juns, ca să se adeverească, cât de reală și îndreptățită a fost teama celor dintâi și cât de seducătoare și deșartă a fost credința celor din urmă.

Guvernele, care s'au succedat în răstimpul acesta, nu odată ne-au dat să înțelegem, că congrua n'avem s'o considerăm ca o retribuție legală pe seama unei clase de cetățeni intelectuali, cari îndeplinesc o misiune înaltă și folositoare în organismul statului, ci ca un fel de bacșiș, pentru care se pretind anumite „servicii”, fie acelea oricât de umilitoare.

A trebuit însă să vină guvernul coaliției, pentru ca să spulbere și ultima fărâșmă de iluzie a celor creduli și să desvălească în toată goliciunea lor respingătoare adevăratele „rezoane de stat”, care au prezidat la sistemizarea dotațiunii preoțești.

Rezoanele acestea se reduc la principiul celui mai cras și mai perfid utilitarism politic: *do ut des*.

Iar proba cea mai eclatantă a acestui principiu ne-o oferă cea mai nouă ordinațiune a ministrului de culte și instrucțiune publică, adresată căpeteniilor noastre bisericesti. Părându-i-se poate, că prin legea școlară din 1907 și prin legea congruei din anul acesta n'a asigurat din deajuns viitorul statului maghiar, contele Apponyi a fost dat o ordinațiune, în sensul căreia cateheții ortodocși ai elevilor, cari cercetează școlarele de stat sunt îndatorați a propune anumite obiecte din studiul religiunii în limba maghiară, căci dimpotrivă, întru cât ar beneficia de ajutor dela stat sau de congruă, aceasta li se va detrage. Prelații noștri însă, în deplina conștiință a da-

torinței lor și îndrumați totodată de furrile superioare bisericesti, firește, că n'au putut da ascultare acestei ordinațiuni, care pretindea ca „cele mai cardinale principii de credință și cele mai îndatinat rugăciuni” să se împărtășească elevilor ortodocși într'un idiom aproape necunoscut și strein de limba liturgică și oficială a bisericii, în care s'au botezat.

În consecință, au îndrumat pe preoții subalterni, în calitate de cateheți, ca să nu se conformeze ordinului ministerial, împărtășit și inspectorilor de școale.

Aflând de opreliștea episcopilor și comunicându-i-se și din partea inspectorilor școlari, că ordinul referitor la catehizare nu se execută, ministrul Apponyi a dat acum altă ordinațiune și mai aspră, în care provoacă pe prelați, ca întru cât aceștia ar fi lansat vre-un ordin, prin care se interzice preoțimii catehizarea în limba maghiară, în cel mai scurt timp să și-l revoace, *căci, la din contră, va sistă congrua tuturor preoților de pe teritoriul mitropoliei ortodoxe*.

Această nouă ordinațiune a ministrului de culte, atât prin atacul temerar în drepturile autonome ale bisericii noastre, cât și prin directa amenințare ce cuprinde în sine, este de natură a provoca cel mai acut conflict între guvern și autoritățile supreme bisericesti.

Dar nu numai atât.

Noua poruncă ministerială crează prelaților noștri o situațiune din cele mai grele și mai delicate chiar față de însăși preoțimea subalternă, care în decurs de zece ani s'a obicinuit cu fructul cel dulce al congruei.

Față cu ministrul, — dat fiind atacul direct al noiei ordinațiuni în autonomia legală, în principiul liberei exercitări a religiunii și în normele de credință ale bisericii ortodoxe, — evident, că episcopatul nu va putea cedă *sub nici o Condițiune*.

Propunerea religiunii în limba maghiară ar însemna nu numai suspendarea celor mai cardinale drepturi ale bisericii, ci în acelaș timp *nimicirea vieții sufletesti genuine* a tinerelor vlăstare românești, prin înstreinarea lor totală de biserică strămoșască și în ultima analiză de viața națională românească, al cărei paladiu de veacuri a fost această biserică.

Dacă prelații, să zicem, că pentru a salvă congrua preoțimii, s'ar supune ordinului ministerial și ar permite cateheților să învețe deacî înainte pe copii „Tatăl nostru”, „Credeul” și „Născătoarea” în limba ungurească, atunci fără un deosebit dar profetic putem spune, că azi mâne, cand acești catehumeni vor fi în vârstă, guvernul va pretinde preoțimii, ca și în biserică să le slujească liturghia și să le țină predica în limba maghiară, dupăce ei în limba aceasta și-au însușit cunoștințele religioase.

Noua ordinațiune ministerială este atât de transparentă, încât fiecare poate să întrezărească din ea țânta finală a guvernului: *de-a introduce, prin mijlocirea catedrei de religiune, limba ungurească în altarul bisericilor românești*.

Faptul acesta de bună seamă îl prevăd și prelații noștri și din motivul acesta, și după atitudinea corectă și energică, ce-au păstrat-o până acum, nu putem nici presupune, nici admite, că se vor lăsa ispitiți a cedă față cu ordinațiunea ministrului, — dacă nu voiesc să-și dea înșiși concursul la surparea temelii bisericii, pe care o păstoresc.

În cazul acesta și presupunând, că guvernul deasemenea rămâne neînduplecat, conflictul va izbucni cu toată siguranța și urmarea va fi: *detragerea congruei pe toată linia*.

Și acum să facem puțină psihologie. Întâmplându-se detragera congruei, oare faptul acesta nu va avea alte urmări dezastruase pentru moralul bisericii și al preoțimii noastre? Nu putem admite, ca preoțimea noastră să fi ajuns acel stadiu al înconștientii și al decadenței, încât să arunce vina asupra căpeteniilor sale bisericesti, că au lipsit-o de bucata de pâne, care începuse a-i fi indispensabilă.

Dimpotrivă ne place să credem, că mare parte din preoțimea română, pătrunsă de idealul ei rol istoric în viața poporului nostru, va respinge cu dispreț arginții lui Iuda, atunci când i-se oferă ca preț pentru limba și sufletul neamului.

De altă parte însă trebuie să recunoaștem, că avem nenumărați preoți în parohii mici și sărace, — că poporul în-sus, împovărat de biruri și în multe părți atacat sufletește de indiferentismul religios, nu mai simte trebuința să ducă prinoase la altar, — că, în urma calificațiunii, pretensiunile materiale ale preoțimii s'au urcat și astfel pentru foarte mulți preoți dotația dela stat a fost principialul izvor de traiu și de acoperire a greutăților familiare.

Iar experiențele ultimilor ani nu ne lasă să uităm, că avem și preoți slabi de duh și lacomi de bani, cari de dragul congruei au arătat cea mai detestabilă atitudine din punct de vedere național.

Oare dintre aceștia, — fie de nevoie fie din iubirea de argint, — nu se vor lăsa vrenuii mai ușor ademeniți de sunetul banilor, decât de glasul conștiinței și al chemării lor naționale? Nu vor căută, ca prin recomandații secrete și prin felurite servicii rușinoase să se însinue la guvern ca „buni patrioți”, pentru a se înduleci din ajutorul de stat?

Ori cât am fi de optimiști, suntem siguri, că mare va fi ceata acestora. Și atunci ne vom găsi deodată în fața situațiunii, că unii preoți vor primi congruă, — direct, la mâna proprie, — iar

alții nu. Cei dintâi vor avea ochii și inima îndreptată spre guvern, ceștia alții spre episcopi. Unii vor sluji Mamonei, iar alții lui Dumnezeu. Urmările dezastroase, pentru autoritatea prelaților și pentru disciplina bisericească, — ca să nu mai amintim de viața națională, — ale unei astfel de stări, se pot prevedea cu ușurință.

Iată, prin urmare, că noua ordinațiune a ministrului de culte a creat nu atât un conflict între guvern și prelații ortodocși, — căci acesta se poate aplană într-o formă sau în alta, — cât mai ales un *conflict sufletesc*, în internul preoțimii.

Capii noștri bisericești de sigur nu vor lăsa, ca copiii de român, din școlile statului, deaci înainte să se roage lui Dumnezeu în ungurește.

Și atunci preoțimea se va găsi în fața alternativei: de a asculta de îndemnul curate ale chemării sale apostolești sau de șoaptele ademenitoare ale interesului egoist.

În tot cazul e o luptă grozavă aceasta și azi încă nu putem prevedea, cine va ieși biruitor din criza sufletească a preoțimii noastre: idealul sau materia?

Oricât ar fi însă situațiunea de grea, nu ne îndoim nici un moment, că — pusă din nou la încercare — preoțimea noastră se va găsi iarăși la înălțimea chemării sale și, pătrunsă de fiorul cel mare al trecutului ei istoric și al rostului ei sublim în viața neamului nostru oropsit, își va alege mai bine lipsa și sărăcia, în care ni-au răposat moșii și părinții, și va asvârli cu scârbă punga de arginți, care i-se imbie ca preț pentru *limba și sufletul* poporului ei.

Acesta ar fi un superb gest bărbătesc și singurul răspuns demn la noul ucaz al guvernului unguresc.

„O comedie lexicografică“ numește dl Densușianu Ovid (știți pe Ervin!) dictionarul Academiei Române, scos de Pușcariu. Se știe de ce: Academia refuzase colaborarea lui Densușianu, pe care acesta nu voia s'o acorde decât cu ajutorul evreului Candrea-Hecht!

Adunări populare.

În vârtejul luptelor noastre politice credința unui suflet curat e supusă multor clipe de îndoială. Sunt atâtea și atâtea prilejuri de-a te pune pe gânduri și a te pierde în profetii amare. Și cum s'ar putea altfel, când viața îți scoate zi de zi la suprafață învățăminte jalnice?.. Te uiți împrejurul tău, la societatea în care te învârtești, la pătura de cărturari a poporului tău și descoperi tot mai multe neajunsuri. Înțelegi degrabă că aici sunt multe rane de vindecat și multe patimi cari dormitează în umbră. Imprejurările vieții politice au tăiat brazde adânci în sufletul nostru.

Frământarea asta zilnică desface tot mai multe taine și luminează tot mai multe unghere ascunse. Și tu, care te uiți cu privirea trează în jurul tău, rămâi adesea strivit de realitatea asta brutală a vieții. A, — ce urit e uneori un asemenea caleidoscop, când mintea face să defileze păcatele noastre... Ca la lacul Viftezda al scripturii se târăsc în jurul tău slăbănogii și bolnavii... Și sunt mulți, tot mai mulți. Din atmosfera lor încărcată de mizerii sufletul tău dornic de senin se cere departe și se sbuciumă ca o pasăre prinsă în colivie. În astfel de clipe de amărăciune care-ți sdruncină moralul, o coborâre în mijlocul poporului tău delatără e o adevărată binefacere. E o baie caldă a conștiinței trudite această petrecere între sătenii noștri, care îți reconfortează sufletul.

Ori-care dintre noi dacă a luat parte cândva la o adunare populară a trebuit să se întoarcă biruit de superioritatea curățeniei morale a țăranilor noștri. Ce popor admirabil acești oameni necăjiți și de omenie. Prin câte amăgiri au trecut, câte făgăduințe neîmplinite le-au sunat în urechi și totuși și-au păstrat credința și sănătatea sufletului. E destul să le trimiți o veste, că vrei să te cobori între ei, ca acești plugari fără hordină să se ridice de pe la vatra lor. Și

cu câtă dragoste vin bieții oameni să te asculte! Din toată activitatea noastră parlamentară aceste cete de muncitori săraci ai pământului nu s'au ales cu nici un favor. Nimic nu le-am putut da din marele hambar de bunătăți al puterii de stat care ne dușmănește. Dimpotrivă, le-am sporit necazurile. Pe urma noastră și jandarmul a fost mai sălbatic, și notăreșelul mai obraznic, și solgăbirăul mai vinovat în învârtirea paragrafilor. Favoarea materială, acest puternic mijloc de acaparare a mulțimei, a pornit totdeauna din tabăra protivnică nouă. De-aici s'au împărțit pururea tradiționalele „papricașuri“, hârtiile de zece și mai multe coroane, licențele de crășme și câte alte răsplătiri menite a alina remușcările cutărui păcat. Și cu toate aceste, sufletul mulțimii oropsite e cu noi. N'ai decât să privești cetele de țărani cari au răsărit din înfundătura satelor și s'au pornit la drum să-și vadă deputatul, ca să înțelegi cât de nețărunită e dragostea masselor noastre populare pentru conducătorii politici. Cum roiesc țăranii la o astfel de adunare. Cum se îmbulzesc să prindă orice cuvânt care li se rosteste, să vadă fața cutărui deputat al cărui nume e întipărit în mintea lor și ale cărui fapte au luat proporții legendare în închipuirea lor minunată. Cum tresare în privirea lor mândria la auzul unor accente de îndrăzneală în cari se vestejesc marile nedreptăți cari le sapă groapa, cum li se înseminează ochii după câte o vorbă de glumă potrivită gustului lor. Și cum li se răscolesc sufletele, cum se mișcă pădurea asta de oameni în baine albe, când le spui că ești de-ai lor, că le cunoști sărăcia și le știi păsurile. Culegi atâta încredere în ziua de mâine din alipirea acestor săteni cari își cinstesc „domnii“ lor și cari te fac să înveți că în lupta mare a neamurilor îndemmurile legăturii de sânge vor fi vesnic hotărâtoare...

— O astfel de adunare populară e un prilej de întărire reciprocă a țăranimii și a clasei intelectuale. În fața

JULES RENARD.

Povești din natură.

Cerbul.

Intram în pădure pe la un capăt al cărării, iar el venia din capătul celalt.

Întâi, am crezut că e un om străin, care vine cu o plantă 'n cap. Apoi, am deosebit arborele pitic, cu ramurile desfăcute și fără frunze.

În sfârșit, cerbul se ivi întreg și ne oprirăm amândoi.

I-am spus:

„Apropie-te. Nu-ți fie frică. Dacă port pușcă, o port mai mult ca să-mi țin cumpătul și ca să imitez oamenii ce se iau în serios. Nu mă slujesc de ea nici odată și las cartușele în cutie“.

Cerbul ascultă și-mi mirosează cuvintele. Când tăcui, el nu mai stătu la îndoială; picioarele; se mișcă ca niște tulpine subțiri, ce cresc și descresc în bătaia vântului. Fugl.

— Ce păcat! îi strigai... Visam deja că plecam amândoi pe o cărare. Eu îți culegeam și-ți întindeam la gură ierburile ce-ți plac, iar tu, cu pas măsurat, îmi purtai pușca, culcată pe ramurile tale...

O familie de copaci.

Li întâlnesc, după ce-am străbătut o câmpie arsă de soare. Ei nu locuiesc pe marginea drumului,

din pricina sgomotului; stau în câmpiile nelucrate, lângă un izvor cunoscut numai de câtra pasări.

De departe, și se par de nepătruns. Cum mă apropiu de trunchiurile lor, se răzese. Mă primesc cu prudență. Pot să mă odihnesc, să mă răcoresc în toată voia; dar ghicesc că mă observă cu neîncredere.

Ei trăesc în familie. Cei mai în vârstă la mijloc, iar cei mai mici — aceia ale cărora frunze abia încep ca să se nască — răspândiți, fără să se îndepărteze vreodată.

Le trebuie multă vreme până să moară, — și păstrează morții în picioare, până se fac țărână.

Ca orbii, se mângăie cu crăcile lor lungi, ca să se încredințeze că nu lipsește nici unul. Fac semne furioase, când se muncește vântul să-i smulgă din rădăcină. Dar între dânșii, nici o ceartă. Nu murmură decât de acord.

Și eu simt că ei trebuie să fie adevărata mea familie. Voi uita-o repede pe cealaltă.

Copacii aceștia mă vor primi încetul cu încetul la sânul lor, și ca să merit asta, învăț, ceia ce trebuie știut:

Știu deja să privesc norii ce trec.

Mai știu să stau pe loc

Și știu aproape să tac!...

Lebăda.

Alunecă pe basin ca o sanie albă din nour în nour. Căci n'ar vrea să mănânce decât nourii lănoși, pe cari îi vede născând, mișcând și pier-

zându-se în apă. Dorește unul dintrânșii. Îl țintește cu ciocul și scufundă deodată gâtul îmbrăcat în zăpadă. Apoi, asemenea unui braț de femeie eșind din mânecă, îl scoate iar.

N'are nimic.

Privește: nourii speriați au dispărut.

Nu rămâne decât o clipă desiluzionată. Căci norii nu întârzie să revie și colo, unde mor încrețiturile apei, iată că se reface unul.

Încet, pe perna-i ușoară de pene, lebăda vâslește și s'apropie.

Se ostenește să pescuiască străluciri zadarnice și poate c'are să moară, victimă a acestei iluzii, înainte de a prinde o singură bucată de nor.

...Dar ce spun eu?

De câteori scufundă gâtul, ea răscolește fundul apei și scoate un vierme. Se 'ograșă ca o oaie.

Pisica.

A mea nu mănâncă șoarecii; nu-i place.

Prinde unul câte unul, numai ca să se joace cu dansul. Când s'a fost jucat îndeajuns, îi dăruiește viața și pleacă să viseze aiurea, așezată în covrigul cozii, cu capul bine închis ca un pumn.

Dar, din cauza ghiarelor, șoricelul a murit.

Șoricelul.

Scriind ca de obicei, la lumina lămpii, pagina mea zilnică, aud un sgomot ușor. Când mă opresc eu, încetează și el. Reîncepe de îndată ce sgârâie hârtia.

multimii sănătoase dispar arătările urite ale societății care te neliniștește pe tine, biet cărturar al acestui neam. Ești adus în fața unei mulțimi cu sufletul făurit din frământarea îndelungată a zecilor de veacuri cari și-au lăsat în toate pecetea lor, simți în toate tiparul tradiției seculare în cuvînța și curăția lui moștenită din bătrâni și nu te mai turbură la tot pasul dezechilibrul sufletesc fatal legat de clasele cu o cultură improvizată. Aici găsești o frumoasă înțelepciune a minții sănătoase care n'a fost gătită de duhul strein al cărții unguerești cu care ne năpădesc azi în școli și pe toate drumurile... Și tu, cel copleșit de duhul strein, te înviorezi ca într'o grădină fermecată când ai pășit în mijlocul lor... Aici găsești bun simț și cinste și cuvînță, tu care ești sătul până în gât de orgiile obrăzniciei atâtor secături de cari te-ai poticnit în viață și tot aici înveți însuflețirea curată, tu drumetul chinuit de îndoială care vii dintr'o lume unde alergarea după ban e aproape singura normă care potrivește cărările vieții... Și câte nu-ți frământă sufletul după o asemenea coborâre între ai tăi cari știu răsplăti atât de bogat puțintica ta osteneală.

Dar gândiți-vă că și pentru țaran aceste adunări vin ca niște daruri de sus, menite a le alina inima trudită. Gândiți-vă la viața sârmanului nostru sătean. Numai cărticica de dare îl leagă de țara lui. El știe că trebuie să plătească, altceva nu știe nimic. Din toate atribuțiile vieții de stat el nu cunoaște nimic. Petrece o viață întreagă în întunec, cu sufletul covârșit de cel mai sdrobitor fatalism. Acum îți poți închipi cum cad cuvintele de lumină în aceste suflete. Vin ca niște solii ale unui viitor mai bun, ca niște rândunici cari vestesc primăvara. Nu mai vorbim de utilitatea practică a povețelor pe cari le poate cuprinde o cuvântare chibzuită către popor, nici de necesitatea politică a îndrumării pe cari numai aceste adunări o pot da.

De aceia ne bucurăm din toată inima că prin adunările dela Ileanda și Șomcuta s'a deschis seria adunărilor populare din acest an, — în cari deputații noștri vor sta de vorbă cu poporul. Ne bucurăm, fiindcă știm cu toții că sufletul mulțimii e un bulgăr de lut în mâna conducătorilor ei meniți a-i hotări soarta. De și-ar aduce cât mai des aminte de acest adevăr frunțașii actuali ai mișcării noastre politice!

Celalt Babeș.

A răsunat și glasul „celuilalt“ Babeș... a domnului Dr. Emil Babeș, a vocat în Budapesta — și tot în chestia memoriului medicilor din România.

Marele împăciuitoare al Românilor cu Maghiarii a ținut să lămurească „opinia publică maghiară indusă în eroare“. Ziarul contelui Andrássy „Magy. Hirnap“, publicase un articol violent împotriva medicilor din România și la acest articol răspunde dl Emil Babeș, luând apărarea medicilor români — dezaprobandu-i...

După profesia de credință că e cel mai sincer aderent și anteluptător al împăciuirii româno-maghiare, începe să „limpezească“ situația și deschide șirul lămuririlor sale cu constatarea că „medicii români, în memoriul lor, n'au redat în mod precis cazul doamnei Vlad. Căci doamna Vlad a fost condamnată pentru „agitație“ împotriva limbii oficiale a statului, și nu pentru că a îndemnat copiii de școală să țină la limba lor maternă...

Dl Emil Babeș e de-o logică adorabilă... Cazul doamnei Vlad n'a fost predat în mod „preciz“, fiindcă medicii români au invocat „crima“ pentru care a fost trasă în judecată doamna Vlad, iar dl Babeș invocă calificarea — arbitrară — a acestei crime din partea judecătoriei maghiare... Doamna Vlad a îndemnat copiii să vorbească limba lor maternă, iar judecătoria a considerat îndemnul acesta drept agitație împotriva

limbii oficiale... Cu logica dlui Babeș am putea chiar zice că doamna Vlad, îndemnând copiii să învețe românește, a „agitat“ și împotriva limbii franceze, engleze, japoneze etc...

După „precizarea“ aceasta nenorocită, dl Babeș ia apărarea maghiarilor și spune că „ar fi o greșală de a face din această condamnare un act de acuzare contra tuturor maghiarilor, cu atât mai mult cu cât societatea maghiară a fost contra acestei condamnări. Grațierea dnei Vlad se atribuie în mare parte inițiativei scriitorului maghiar Fr. Herczeg și a cazinului național...

Faptul grațierii nici nu acuză nici nu scuza societatea maghiară... mai ales când întreaga această societate se reduce la un scriitor cu vederi europene și la câțiva nobili aristocrați călăuziți nu de sentimente de dreptate, ci de sentimente de cavalerm...

Grațierea aceasta n'a fost reclamată nici din partea doamnei Vlad care a plecat liniștită la închisoare, nici din partea opiniei românești... și e, în orice caz, un caz atât de neînsemnat încât devine ridiculă pretenția dlui Emil Babeș ca de dragul acestei grațieri să uităm șovinismul și intoleranța societății maghiare...

Vine acum din nou rândul maghiarilor.

Trecând la multele procese politice pornite împotriva pressei naționaliste, dl Babeș se declară de un sincer aderent al libertății de presă și dovedește apoi că „până acum n'a fost condamnat nici unul dintre numeroasele ziare maghiare, cari insultă pe români. Să nu se mire deci nimeni dacă Românii sunt indignați din cauza acestei nedreptăți...”

Urmează apoi o nouă „precizare“ Violarea monumentelor istorice și naționale se reduce la... aruncarea în aer a pietri din Blaj, „fără ca autorii să fi fost descoperiți“... Dl Emil Babeș nu știe nimic despre alte necinstiri ale monumentelor nouă tuturor scumpe. Nu știe poate nici cum jandarmii au in-

E un șoricel ce se trezește.

Ii găicesc umbletul în jurul unei găuri întunecoase unde servitoarea noastră își ține periile și cărpele de șters.

Sare pe pământ și umblă pe cimentul bucătăriei. Trece pe lângă sobă, sub piatra de scurgere, se pierde printre vase și după o serie de recunoașteri împinse din ce în ce mai departe, se apropie de mine.

Cum las condeiul din mână, tăcerea îl neliniștește, de câteori îmi reiau scrisul, el, crezând poate că-i un alt șoarece prin apropiere, se liniștește.

Și nu-l mai văd... E sub masă printre picioarele mele. Se fofilește dela un picior de scaun la celălalt, mușcă din opincile'mi de lemn, ba chiar se urcă pe dânsesele cu îndrăzneală.

Și nu trebuie să mișc piciorul ori să respir prea tare; ar fugi.

Ci trebuie să scriu mereu și de teamă, să nu mă lase prada plictiselei mele de solitar, aștern pe hârtie semne, nimicuri, mărunț de tot, mărunțel, mărunțel, după cum dânsul ronțae.

Greerul.

E ceasul în care, obosită de atâta rătăcire, insecta neagră se întoarce dela plimbare și drege, cu grijă, desordinea domeniului său.

Mai întâi netezește străzilele cărări nășipoase.

Face străjitură de lemn și o răspândește în pragul locuinței sale.

Pilește rădăcina acestei ierbi mari, care-l poate oprî în loc.

Se odihnește.

Apoi, își răsucesce orologiul mititel.

A isprăvit? E spart? Se mai odihnește puțin.

Intră în casă și închide ușa. Multă vreme întoarce cheia în broasca delicată.

Și ascultă.

Afară, nici un șgomot. Totuș, nu e destul de liniștit. Și ea pe un lăntișor a cărui macara scârțâie, — el coboară până în fundul pământului.

Nu se mai aude nimic.

Pe câmpia mută, plopii se ridică în sus, ca niște degete, — și arată luna.

Măgura lui Ovedenie.

Ciocănesc teslele în căpriorii noi, rândelele fășăie pe scândura albă de brad și talașii cad în inele, inele. Două basmale: una galbenă, fața grăului — casa să fie îndestulată, — alta albă ca floarea — așa să fie de curat sufletul celor cari ar stăpâni, — falfăie deasupra acoperișului. Câte un fluierat prelung se aude din când în când, apoi dulgherii dau drumul glasului!... Și cântă... cântă!... Se pierde glasul până sub vale, teslele ciocănesc, rândelele alunecă pe scândura netedă și inelele de talași cad mereu. Dă îndeseară și soarele se lasă obosit peste salcâmii stufoși!... Ovedenie îi tot dă ocol casei! Se duce până la colțul dinspre grădină, se uită la

gard, mai înfige vârful unei nuele, mai calcă cu piciorul pământul lângă stâlp și iar se uită așa dealungul prispei. Intră înăuntru. Tocurile ușilor curate, albe să trag cu condeiul pe ele! La ferestre tot așa! Ciubucile par'că s picate de sus! Păreților le a aruncat o lipitură și a tras odată cu mistria pare că-s pe sfoară! Tavanul e înalt destul! Ii trece de cap încă de un stat de om în sus!.. Ovedenie se plimbă dela un colț la altul, cu mâinile la spate. Se pleacă, se uită la încheietura locului, apasă cu degetul, deschide ușa, o sgudue nițel și o închide. Par'că e lipită nu altceva! nu mai intră gerul la iarnă! La bordei îl speriașe, de când da bruma și până veneau berzile, tot îndopă crepăturile cu cărpe! Clanța sare singură! La boeru Costache văzuse tot așa!... Iși pune mâinile în șolduri și se uită în toate părțile: largă și luminoasă slavă Domnului cât vrei! Par'că e afară! Dar când o vărui-o și i-o așeză și gergelele!... Ți-e mai mare dragu să stai în ea! Prin colțuri să bată fata ștergere de borangic și cu câte o cunună de busuic!... Și nu s'ar mai sătura tot privind!.. Iese afară. Se duce în bățătură și se uită așa preste coamă!.. Se uită mult, apoi stă jos sub salcâmul umbros din fața bordeiului. Tii... bătrân mai e și bordeiul ăsta! Câți n'a îngropat el!... Aci s'a născut Ovedenie! Pe gârliciuț ală de câteori n'a căzut el când eră mic! La fereastra aceia mică, înaltă cât o schioapă stătea biata mă-sa și torcea!... Când i se rupea firul mai ciocănea cu

trat în cripta lui Șaguna și au rupt de pe cunună panglica tricoloră....

În sfârșit, dl Emil Babeș constată și el că Românii sunt disconsiderați pe toate terenele vieții publice și, înainte de toate, nu sunt primiți în funcțiunile superioare ale statului, că măsurile restrictive contra naționalităților snt la ordinea zilei și că nici religia românilor n'a rămas neatinsă. . Iar după această constatare, dl Emil Babeș ajunge la concluzia că relele aceste nu se pot înlătură prin apeluri la străinătate și, prin urmare, medicii din România au făcut rău de-au publicat memoriul lor...

Și cu aceste își încheie „apărarea“... cui? Nu știm nici noi, dacă dl Emil Babeș a voit să-i apere pe Români sau pe Maghiari, atât de „obiectiv“ a încercat să fie...

Nici nu ne interesează, cum nu ne interesează nici comentariile ziarului maghiar, care, admitând plângerea că Românii nu sunt numiți în funcțiuni înalte de stat, afirmă că faptul acesta se explică prin tendințele exclusiviste ale Românilor și prin faptul că *cei mai mulți nu cunosc limba statului!!...*

Noi am tratat chestia răspunsului dlui Emil Babeș pentru a ilustra observările juste ale articolului de fond publicat în numărul nostru trecut.

Mărturisire pripită. „Unirea“, organul arhidiecezei unite, vorbind de relele stări școlare la Români, face următoarea mărturisire:

„Stăm rău cu școlile, suntem îngrijați de învățătorii români. Nu așa de mult pentru noua lege școlară, pentru planul de învățământ ce s'a făcut în urma ei, ci pentru că starea de zăpăceală și neștiință în care se află poporul român se datorește împrejurării, că nu avem învățători buni.“

Socotim că mărturisirea aceasta a „Unirii“ este cam pripită. Lasă că este surprinzător să vezi că noua lege școlară și efectele ei se pun pe planul al doilea față de nepregătirea învățătorilor. Dar „Unirea“ uită că dacă învățătorii nu sunt mai „buni“, vina o poartă poate în primul rând autoritățile școlare și bisericești, cari n'au reușit să dea candidaților de învățători o edu-

cație mai conformă cu cerințele pedagogiei moderne...
fusul în geam, să fugă găinile că răcăiau busuicului Tot aci a crescut și ta-său; n'a avut parte să-l vadă, s'a prăpădit la un an după însurătoare, într'o bătaie, — așa-i povestea mă-sa... În bordeiul ăsta pipernicit, lipit cu pământul, a făcut el nunta... și tot aci a închis ochii și Măriuca... din facere!... Tii... parcă e alaltăeri... și e mult de atunci!.. Și-l întoarce pe Ovedenie gândul înapoi, în vremurile depărtate, când eră flămând și când păzea bucatele boerului!...

Și pare că se vede printre tarlalele cu grâu, cu bățul la spinare, suind dealul Tufarului. Și sue pe coasta livezii. Dă târcoale pe la capul moșiei dinspre Mavrodineanca, ocolește pe la cotul lui Mărinică; și când crezi că e pe Șovărășteanca, ca din pământ răsare pe malul Găldăului! Și toată ziulica umblă, nu stă nici cât dai în amnar. Când e căldura cea mai mare de Cuptor, când nici greeri nu mai țărăe, atunci îl vezi pe Ovedenie scoborând dealul, cu câte o foaie de lipan pusă umbră la frunte. Pe nimiezi, când dorm și ierburile, pândarului i se aude gura pe la păr, gonește copiii ca să nu rupă crăcile. Înspre seară așa, când dă soarele să scapete și începe să se răcorească, numai că o ia a lene pe malul Vistiresei. Iarba e mare, până preste genunchi; ici, colo câte un pâlce de colielie îl mișcă încet vântul și umbra pădurei se întinde până sub coastă. Mai colo în grâu cântă pitpalacul; câte un stârc se ridică deasupra apei, bate din aripi și se înalță preste plopi, iar în crâng cântă prive-

cație mai conformă cu cerințele pedagogiei moderne...
Firește, noi suntem departe de a împărtăși vederile „Unirii“. Credința noastră este că tot ce a fost cu puțință s'a făcut și că în dezvoltarea culturală a unui popor nu există salturi. Învățătorii noștri, recrutați mai întâi din puținii cunoscători de ceasloave de la sate, pe urmă primiți cu o pregătire tot mai mare la institutele de învățători, au câștigat și o pregătire treptată și conformă cu împrejurările economice și politice în cari am trăit. Cu progresul ce s'a realizat noi nu avem pricina de a fi prea nemulțumiți, căci cu toate eforturile mai mult nu s'a putut face.

Da însă, afirmăm contrar „Unirii“, că dacă nu s'a făcut mai mult, dacă neștiința printre noi tot mai dăinuiește ca niște umbre printre văgăuni de munte, pe cari soarele cu razele lui nu le-a putut alungă, — vina o poartă nu indolența noastră, nici lipsa de pregătire a corpului învățătoresc, ci numai legile școlare imposibile sub toate raporturile. Nici una din aceste legi nu este croită pentru sufletul românesc, nici un plan de învățământ din partea statului nu este o hrană bună pentru dascălul român. Și la toate astea s'au adăugat în timpul din urmă într'adins niște condiții greu de împlinit de învățătorul nostru, niște ademeniri sociale și politice, persecuțiuni din partea inspectorilor școlari, cari ne corup caracterele dascălilor și ni-i prăpădesc pentru noi.

Nu dascăli răi, ci dascăli șovăelnici și nesupuși vom avea de-aci înainte, cât timp va mai ține epoca asta de nelămurire în care politica culturală a guvernului unguresc, atot puternic încă, este pe cât de îndrăzneată, pe atât obscură, ținând pe autoritățile noastre într'o continuă incurcălă.

Iar să ni se retrocedeze toate drepturile autonome! Să ni se dea voia de a ne conduce noi singuri școalele naționale și statul să-și rezerve simplul control ce-i revine. Să vedem dacă nu vom avea învățători destul de buni și dacă nu vom ști atunci să ținem pas cu celelalte popoare!

Minciuni spulberate. Știm cu toții că de câțiva timp o seamă de existențe perverse au început să tulbure apa în mișcarea noastră politică. S'a ridicat din obscuritate o serie de indivizi

mai învățit el încă vre-o doi ani bățul pe deasupra Găldăului și cum a venit toamna s'a dus la curte și s'a socotit cu boeru; i-a spus ca să-și caute om fiindcă el nu se mai învoește la pădure. O să-și ia doi bouleni cu părăluțele cari le-a strâns, și s'a rugat să-i dea și lui în parte vre-o două, trei pogoane cu grâu!...

Foaie verde, foi gutui
Dacă văzui și văzui
Pusei dorul căpătâi
Cu dragostea mă 'nvelii...

Și o taie glonț spre Isoare unde 'nălbește Măriuca pânze.... Când se întunecește bine și rar de se mai aude câte un scârțait de car pe deal, Ovedenie o petrece pe Măriuca până sub coasta satului; iar fata se pierde după pomi cu albia cu pânze în cap, și cântă, cântă!!...

După ce a trăs sortu Ovedenie și a scăpat de miliție, apoi ce s'a gândit biata mă-sa! că ar fi bine să-și lege și el capul în rândul lumii. Și erau fete în sat destule, așa de seama lui; că de, eră sărac, dar vrednic și alegător cât vrei! Și apoi dacă ai tovarăș cu tragere de inimă toate îți merg bine!... Și s'a gândit ea bătrâna la fata cutăruia că e așezată, ba la a cutăruia că are și un pogon de pământ, ori a ăluia că poate să-i dea și o păreche de bouleni!..! Dar Ovedenie pusese de mult ochii pe Măriuca. Când a auzit bătrâna a dat din cap: n'are de nici unele, dar e alergătoare... e vrenică... și nu e fudulă!...

Și au făcut nuntă după puterea lor. Acum îndată ce înseră, coboră acolo Ovedenie, și se duce glonț acasă; și nu-l mai prindea dorul singur. A

cari au adus cu ei ceva din notele distinctive ale ploșniței. Insultele pe cari le aruncă zi de zi, planurile infame pe cari le țes aceste suflete murdare, au ceva din obrăznicia și din mirosul spurcat al ploșniței.. Se înțelege că nu e greu de găcit după aceste cuvinte, că ne gândim la fițuica „Severinul“ din Caransebes. În această tipăritură infectă s'au publicat în mai multe rânduri porcării mizerabile la adresa noastră pe cari nu le-am învrednicit de nici un răspuns, fiindcă greața ne-ar fi frânt condeiul. Vom urmă și de azi înainte această rețetă, pentru că nu e nici o plăcere să te apropii de ploșniță și pentru că cinstea noastră nu poate fi atinsă de îmbălătările unor imbecili patenți. Un fruntaș al nostru ne trimite următoarele rânduri în cari spulberă minciunile ieșite din această cloacă pentru a compromite pe Sf. Sa Tr. Badescu, nou alesul episcop al Caransebeșului. Iată-le:

„Severinul“ din Caransebes, într'o „ediție extraordinară“ a numărului său 35, răspândit gratuit în mii de exemplare, a adus drept senzațiune vestea că nou alesul episcop dl Dr. Traian Ios. Badescu a doua zi după alegere ar fi făcut o vizită dlui C. Burdia. Cu ocaziunea acelei vizite dl Dr. Badescu, ca să ajungă la mitra episcopască, ar fi implorat ajutorul dlui C. Burdia, iar în schimb nou alesul episcop ar fi „asigurat pe dl C. Burdia că-i va fi întru toate omul, că-l va sprijini în intențiunile sale și că e gata a face totul pentru a-și repara greșelile din trecut“. Mai zice „Severinul“ că dl Dr. Badescu „recunoscându-și greșelile ar fi făcut solemne promisiuni, promisiuni întărite cu cuvântul de onoare a unui episcop ales, că toate aceste greșeli se vor îndrepta spre bine și că în viitor dl C. Burdia va domina stituația atât în biserică, cât și pe terenul politic, neconturbat de nimeni“.

Această veste răspândită de „Severinul“ a produs consternație în toți oamenii de omenie, nu însă contra dlui Dr. Badescu, ci în contra celor, cari au răspândit-o, cunoscut fiind că dl Dr. Badescu nu este capabil de incorectități, cu atât mai puțin de umiliri.

Dl C. Burdia este membru al tuturor corporațiilor bisericești, chiar și al măritului Congres național-bisericesc, este deci numai firese că dl Dr. Badescu, carele stă în serviciul bisericii, nici după alegere n'a putut refuză a stă cu el de vorbă. — Dar este absolut neadevărat, că după alegere i-ar fi făcut vr'o vizită, cu atât mai puțin este adevărat, că i-ar fi cerut ajutorul,

mai învățit el încă vre-o doi ani bățul pe deasupra Găldăului și cum a venit toamna s'a dus la curte și s'a socotit cu boeru; i-a spus ca să-și caute om fiindcă el nu se mai învoește la pădure. O să-și ia doi bouleni cu părăluțele cari le-a strâns, și s'a rugat să-i dea și lui în parte vre-o două, trei pogoane cu grâu!...

A împlinit șase ani fetița, se ține de rochia mă-si, se duc cu mâncare la ta-său. Măriuca deabia sue dealul, mai pune jos, li e greu, e însărcinată iar. Ovedenie ară pe valea lui Moamet; are cincisprezece pogoane cu grâu și tot pe atâta cu porumb. Plug pe lanț; car săsesc; patru boi d'ăi mari, doi cai; și unde pune plugul e pus, când trage brazda, e trasă; ție mai mare dragul să te uiți în urmă cum se revarsă pământul negru pe cormana lucie. Lanul de grâu al lui Ovedenie se cunoaște dintr'o sută: e mai frumos, paiul înalt, spicul de o schioapă și rumen. Dar porumbul! pădure nu altceva; drugile d'un cot. Vecinul se uită cam cu coada ochiului și nu preă bine la brazda adâncă până la genunchi a lui Ovedenie, cum fug boii cu plugul; iar ai lui slabi, prăpădiți și împunși de ostie pe la spate, deabia se cărnesc și sgârie pământul. Râmnește vecinul la grăul lui brobonat și cu fața ca aurul; și începe să-și blasteme ursita, când aude cum trosnește vântul prin târlaua de porumb a lui Ovedenie, și al lui aci alături, doar răzorul îl desparte, și pipernicit, galben și veștejit, l-au cu-

sau ar fi recunoscut vr'o greșală, sau i-ar fi făcut promisiuni.

Scopul vestei răspândite de „Severinul“ este pe de o parte a prezentă pe dl Dr. Badescu drept un bărbat, în care nu te poți încrede și așa a băgă intrigă între P. C. Sa și între cei ce, — tocmai pentru corectitatea sa, l-au adorat și-l adorează, pe de altă parte a preamări pe dl C. Burdia și „baza morală“ (?) ce ar rezidă în curentul politic profesat de cei dela „Severinul“.

REVISTA POLITICĂ.

Goana împotriva școlilor noastre. Comisiunea administrativă a comitatului Sătmar, în urma unei îndrumări primite dela ministrul de culte, ordonă pretorilor să pornească anchetă împotriva mai multor învățători și școli românești. Scopul acestor anchete e să dea un pretext pe baza căruia școalele să poată fi decretate de școale cu limbă de propunere maghiară. Învățătorii români sunt învinovați că, deși statistica administrativă arată pe copii ca având limba maternă maghiară, învățătorii au împărțit manuale românești între elevi, le-au ținut prelegeri în limba română și au făcut în jurnalul școlii însemnări românești...

„Astra“ și „Emke“. Un vicecomite din Ardeal întonează în ziarul „Az Ujság“ din Budapesta o lungă ieremiadă, în care se plânge amar de indiferentismul ce-l întâmpină în societatea maghiară „Emke“, asociația culturală maghiară din Ardeal, care nu poate să țină piept „activității conștiente și rodnice ce-o desfășoară „Astra“ din Sibiu cu sprijinul membrilor săi...“

„Emke“ n'are bani, iar statul nu-i vine în ajutor și „națiunea“ se va prăpădi dacă guvernul nu-i va veni în ajutor. Și dl vicecomite a găsit și modalitatea.

Să se aducă o lege care să oblige toate băncile să dea 1 procent din venitul curat pentru scopurile culturale maghiare... S'ar adună, în acest chip, o sumă mare, cu ajutorul căreia s'ar porni o nouă acțiune în ținuturile locuite de naționalități, „răsplătind pe cei ce și-au câștigat merite pentru maghiarizare, și combătând pe cei cari gravitează în afară...“

tropit buruenile. Are vite cu ce să-l muncească!... Dar cum le făcū așa repede! Acum nu muncește până dă pe brânci, din zori până în noapte, și nu se mai ajunge, și el până mai ieri, alaltăieri învârti bățul pe Vistireasa!... Tot cum se aude!... Malul Găldăului l-a făcut pe el om!...

Dulgherii au lăsat și ei lucrul, scăpătase soarele. Ovedenie se scoală de sub salcâm și-și trece mâna peste frunte. Ațipise cu ochii deschiși și când se trezi se cutremură carnea pe el. De când a murit biata Măriuca dedese mult îndărăt, dar tot mulțimea Sfântului că i-se ridică copiii. Creștea inima în el când vede la dreapta cum îi crește flăcăul Ovedenie, leit ta-său; iar cea de cealaltă parte fata mare, mâine, poimâne să-i vie împețitori!

Apoi atât; pentruce muncește! Pentru copii să-i vadă în rândul lumii! Și'n urmă ce-o mai fi o veni! Și să-i ajute Dumnezeu să isprăvească casa cu sănătate. Părăluțe are strânse cu ce să facă față! Cu ce-a muncit, cu ce-a dat Domnul! Adică cel nu-s banii lui curați? Nu i-a furat dela nimeni, n'a omorât pe nimeni, n'a lăsat pe cineva sărac! I a dat Dumnezeu! A fost norocul lui ca să-i găsească acolo în malul gârlei! La câți nu se întâmplă ca să dea peste comori! La mulți de tot încă! El n'a găsit cine știe ce parale, vre-o două trăistuce de galbeni! Și-a luat pogonașele alea de pământ și... ce o mai fi să ridice barem casa cu toate cheltuelile! Să fie sănătos el și copiii!

Nu-i vorbă, procentul ar însemna un mare, foarte mare fond de maghiarizare... dar, oricât de șoviniști se arată financierii-ovrei din țară, atât de patrioți tot nu sunt, încât să renunțe la câteva milioane de dragul unor încercări foarte problematice.

Financierii-ovrei sunt patrioți până când patriotismul nu-i costă parole...

Congresul medicilor din Budapesta. În ciuda tuturor uneltirilor maghiare, glasul medicilor români a găsit răsunet în cele mai largi cercuri. Dl Dr. V. Babeș din București a primit din Paris, dela un distins medic francez și profesor la facultatea de medicină, o scrisoare în care i-se face cunoscut că profesorul Landouzy a convocat membrii „Asociației medicilor din Paris“ la o consfătuire pentru a discuta chestiunea congresului din Budapesta. Numai 11 medici au răspuns acestei invitări, între ei vicontele de Fontenay, consulul general al Franței la Budapesta, și publicistul M. Hugues la Roux. Numai acești doi au luat cuvântul și au stăruit din toate puterile pentru a angaja medicii francezi de a se duce la congres în număr cât mai mare. Nici unul dintre cei 11 medici prezenți nu a luat cuvântul.

Între astfel de împrejurări, e aproape sigur că la congresul din Budapesta se va duce numai un restrâns număr de medici francezi și nici o somitate...

Cariera unui secretar de stat. Revista „Pesti Futár“ publică următoarele rânduri adresate acestui ziar de către fratele „marelui“ Szerényi.

„Cum și-a pus piciorul în ministerul comerțului a început să miroase cariera splendidă ce-i stătea deschisă, și rupând orice legături familiare și-a început munca cea mai murdară și urită în sus, mințind și ademenind în jos. Eu cunosc toate păcatele lui murdare, toți pașii săi, toate sursele de câștig, întreg caracterul lui. Cu vre-o câteva luni înainte — din incidentul boalei și morții fratelui nostru — am convenit și am vorbit cu el. S'a purtat însă așa de mizerabil față de mine, și m'a tras pe sfoară, încât nu mai pot suportă mânia. Cauza certe și a mâniei noastre a fost de altfel o mare înșelătorie, pe care am descoperit-o. Cu câteva luni înainte — vă puteți aduce aminte — s'a aflat despre expeditorul Heisler, că prin fasiuni false a pricinuit daune de 6 milioane statului în timp de 15 ani. Eu am descoperit daunele aceste. Am lucrat luni întregi, am jertfit sute, până când în sfârșit am cules toate datele necesare. Am mers cu datele la fratele meu cel mai mic, care m'a primit cu o bucurie extraordinară. Atât el cât și Marx mi-au promis, că dacă se va adevăra despre Heisler, că a comis abuzuri, mă va onora direcțiunea căilor ferate după cuviință. Ancheta a durat vre-o câteva luni. Total

Fata lui Ovedenie se făcuse mare, și cine ar fi avut ceva de zis despre ea! Câți flăcăi din sat nu băteau din picior! Că de, un așa socru și o așa fată, mai rar. Frumoasă să pice, pământ are; casă îi face tată-său, și apoi ce casă! Ciocoiască! Dar feciorul ce cusur avea! Chipeș și voinic ca un brad; fața rumenă s'o tai cu un fir de păr! Când încăleacă pe murgu și o luă pe ulița satului, apoi multe oftături se auzeau în prag. Dar flăcăul eră așezat și cuminte.

Dedere în toamnă. Frunzele ici-colea începeau să cadă; lumea se strângea de pe câmp și casa lui Ovedenie fu și ea gata. În ziua când a dat socoteala dulgherilor s'au cinstit cu toții, apoi după ce au plecat meșterii și-a luat copiii de mână, s'au dus în băcătură sub salcâm și s'au uitat mult la casă. Naltă, ferestrele mari, luminoase; pereții albi și trași cu brănișor, par'că eră un ou încondeiat. Ușile în tablii și curate să scrii pe ele, iar pe la mijloc cu ciubuce. Și așa sus cum e casa și cu căpriorii ridicați, pare că-i o fată mare gătită de sărbătoare și cu tulpanu săltat pe frunte. Bătrânul nu se mai satură privind când copiii, când casa; apoi își strânge odraslele în brațe, vieța lui, trupul lui și îi sărută pe ochi; două lacrimi se preling pe genele-i stufoase, — nici odată Ovedenie n'a fost mai fericit ca atunci. În urmă ș'a făcut oleaburi, curte mare cu uluci, să întorci trei care cu câte patru înaintași; pomi rănduiți, dincolo de hambar, colopătul pe șase furci, mai colo dam

s'a adevărit, dar afacerea au tușat-o, pe Heisler nu l'au pedepsit, dar i-au luat magazinele dela gara de nord, îndrumând direcțiunea căilor ferate că dacă ar obveni și în viitor astfel de lucruri, atunci să facă contra lui arătare penală. Cu un cuvânt: în viitor! Pentru dauna făcută erariului 15 ani nu l'au pedepsit pe Heisler și nici eu n'am primit nici un ban. Și de ce? Pentru că și alții sunt amestecați! Asta-i cauza mâniei noastre de 20 ani, care însă de abia acum a izbucnit. Altă cauză, pentru care el s'a mâniat este următoarea: este un agent pentru comerțul cu lemne, unul Liebmann, omul firmei vieneze Eysler. Acest Liebmann mi-a zis odată: „fratele d-tale ar face bine să nu dea pe grozavul, căci dacă îmi detrage transportul cărbunilor de lemn și eu îmi deschiz gura. Atunci nu mai rămâne mult timp secretar de stat.“ Eu i-am spus lui Joska cele auzite — căci atunci vorbiam cu el — la ceea ce Joska mi-a sberiat „împrocesuiază-l!“ „Eu să-l împrocesuez?“ — i-am zis — „împrocesuiază-l tu! Eu voi jură, pe cele ce a zis“. Aceasta nu mi-a putut-o iertă.“

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Congres experantist în București. N'am văzut o mișcare mai fără sens ca așa numita mișcare pentru învățarea limbei experantiste în România. Câțiva oameni fără rosturi deosebite, însuflețiți de sistemul unei limbi internaționale „Esperanto“, perfecționat de germanul Zamenhof, au făcut și la București propagandă pentru învățarea acestei limbi. Cum românul are și el un dar de imitație, ca ori-ce popor ce se respectă, propaganda a reușit să găsească aderenți și prin orașele din provincie, fără ca acești aderenți să se mai întrebe de utilitatea pornirii lor. S'au constituit societăți experantiste, ai căror membri sunt indeosebi străini și foarte mulți evrei. Inșus președintele general al acestor asociații este un anume Samuel Kimel, doctor evreu în capitală. Odată constituite societățile românești experantiste, au convocat un congres general la București. Acest congres s'a ținut zilele aceste în sala „Liedertafel“ și au luat parte vre-o sută de experantisti din Bulgaria, alții din Serbia, greci, evrei și alți venetici. Cu ocazia asta s'au făcut rugăciuni în limba experantistă, s'au beut și s'au ținut toasturi în aceeași limbă păsărească și s'au luat hotăriri pentru o propagandă mai activă în favorul limbei lor. Absurd în toată chestiunea asta este că presa din România nu combate asemenea eresii și nu atrage atenția străinilor stabiliți în țară că în loc de a bate câmpii umblând după potcoave de cai morți, mai bine ar învăța limba românească și s'ar pune în serviciul răspândirii acesteia. Ziarele din Capitală servesc chiar sco-

pentru vacă; aci șopron unde să tragă căruța, vara să n'o arză soarele, iarna și toamna să n'o bată viscolul și s'o putrezească sloatele. Dar ce nu găseai la Ovedenie! Și când să zică Doamne ajută, parcă-i făcū cineva de luat!...

... Eră pe la arie așa. Eubuiam mașinile pe câmp, carele scârțăiau greu prin pulberea până peste glesună! și năbușală! năbușeală de cădeă vita pe drum. Dogoreă soarele, păreă că o să aprindă pământul! Se pusese o căldură vara aia, prăpăd; croncăneau prigiunile pe sus, bietele paseri barem înleneau cu ciocurile căscate... Și ca din senin, te miri de unde, se grămădiră nori și cât ai stă să te gândesti tot ceru se întunecă. Apoi veni o furtună, credeai că răstoarnă pământul. Când se mai ostoi începu să fulgere; și fulgere peste fulgere, tot cerul eră un scăpărat. Apoi dinspre soare-răsare licărește o lumină mare și începe să se întindă; și se întinde, se întinde până rămâne ca un putineiu de groasă, iar coada ajunge tocmai la scăpătat. Tot satu se închină, cade jos, fac mătăni; unii spun că e smeiu, alții că se face resbel, că moare vr'un împărat, — ba se văd și niște slove scrise, un moșneag clătina din cap cu smerenie: a venit sfârșitul lumii!... A stat lumina așa întinsă ca cât ai numără zece. Apoi ș-a tras coada, a învârtit-o ca un inel, iar capul păreă că e jăratec aprins. A mai învârtit încă odată vârful coadei și a troznit de s'a sguduit tot satul, iar turla bisericii s'a dărâmat și lumina a căzut sub coastă...

purile zăpăcitoare ale acestor diletanți lingviști, căci, fără nici un control, publică toate informațiile și comunicatele biroului de propagandă experantistă, pare că ar fi vorba de cine știe ce înalte interese științifice. Se știe însă că din punctul de vedere al științei filologice experantismul este un caraghioslăc. Și de altfel, chiar de ar fi vorba numai de o limbă internațională, cu scopuri practice, nu intră în căderea noastră, a Românilor, de-a face pe grozavii luptători pentru această utopie.

Adaus la partea a VI-a din memoriul lui Iosif Sterca Șuluț de Cărpeneș. Cu scest titlu venerabilul președinte al Asociațiunii noastre a scos o nouă broșură care ca și celelalte cuprinde interesante contribuțiuni la cunoașterea unei epoce din cele mai importante ale istoriei noastre. Dl Șuluțu, martorul ocular al celor mai de căpetenie evenimente din istoria noastră mai recentă, pe lângă cunoașterea amănunțită a oamenilor și împrejurărilor, e înzestrat și cu calitățile unui bun povestitor. Intr'un stil limpede și vioi ne înfățișează diferite întâmplări de interes istoric cari au darul de a scoate în relief caracterul unei epoce sau a pune în adevărată lumină o personalitate. În această broșură neobositul nostru octogenar ne schițează o scurtă autobiografie din care se pot vedeă peripețiile unei vieți de muncă și sacrificiu și restabilește unele adevăruri istorice în legătură cu Avram Iancu, care a fost prezentat în lumină false de istoricul *H. Friedjung*. Interesanta broșură se vinde în folosul Muzeului Asociațiunii la librăria W. Krafft în Sibiu cu 1 cor. 50 bani.

Povești de ale lui Moș Barbă-albă e titlul unui volumaș în care d-l Iosif Pușcariu, un alt bătrân merituos al nostru, își reinvie amintirile din tinerețe. Cărțile cuprinde o serie întreagă de note interesante cari privesc istoria noastră culturală. Cu deosebire paginile unde se descriu împrejurările în cari își făcea educația tineretul nostru în anii șasezeci ai veacului trecut se cetească cu mult interes. Stilul e limpede și curgător și autornul ne dă pagini de-un umor sănătos. Cartea e apărută în Brașov în Tipografia A. Mureșanu și se vinde cu o coroană în folosul unor scopuri de binefacere.

S'a pus ploaia! Plouă de turnă cu găleata! Și focul arde, arde și lemnele troznesc, iar vâlvoarea e dreaptă luminare, nici nu se clintește de ploaie!.. A ars toată casa lui Ovedenie, până în temelie. Târziu s'a potolit și focul și ploaia. Lumea stătea cât colo înlemnită și clătina încet din cap! A căzut smeu pe coș!... Vezi, au fost banii furați! Doamne ferește!... Mai bine sărac și curat!... Și-și făceau cruce și plecau încet...

Fata lui Ovedenie a murit, s'a făcut scrum în foc. Flăcăul a scăpat, dar l-a pocit, îi luase gura și i-se muiaseră picioarele. Iar bătrânul toată ziua sta în gâtliciuul bordeiului, — atât mai rămasese — și cioplea două lemne, spunea că face casă la copii!...

... De atunci a trecut multă vreme!... S'a schimbat satul, s'a noit și lumea, și casele s'au tras mai spre vale, lângă apă. Doar o măgură a mai rămas sub coastă. Iarna când dă zăpada se trag copii cu târlia pe ea; iar vara crește lobodă și cucută mare și acolo se bulnesc oile de muscă, — îi zice Măgura lui Ovedenie!...

Ion Chiru-Nanov.

Din durerile satelor noastre.

O revoltă și încă ceva.

În nici o parte a Transilvaniei iobăgia n'a fost mai în putere ca în partea de sus a Murășului, pe ambii țărmi și pe așa numita Câmpie. Prin ceața trecutului au străbătut sfoase razele libertății anului 1848. Mulți credeau în sosirea unei nouă vieți. Lanurile și roșătoarele câmpii frământate în crunte sudori de palmele cojite ale țaranului, păreau a privi și spre el cu ochii surăzători de încredere.

În dosul acelei feți a libertății se ascundea însă pentru țaranul nostru încă multă umbră și încă mai multă durere. Căci țaranul nostru, ce e drept, a devenit până la un punct liber, dar căscioara sa și locurile pe care multe veacuri de restriște le muncise nu erau încă de tot în stăpânirea sa. Mulți trebuiau să-și răscumpere zilele de lucru și alte prestațiuni de la feodalii cari cerură segregarea. Aceasta a pricinuit apoi multe frământări și în unele locuri chiar și vărsare de sânge.

Comuna *Spálnaca*, (*Ispánlaka*) situată spre Ost de la Murăș-Uioara la depărtare de 8 kilometri încă a oferit, acum sunt 42 de ani, privilegiu unei revolte.

Contele dela M.-Uioara, marele proprietar dela Aiud Pogány, și alți feudali, cari aveau proprietăți pe hotarul acestei comune, ceruseră segregarea și răscumpărarea de servitute. Țăranii neștiutori de carte și lipsiți de oameni luminați din sânul lor, se împotriviseră comisiunii venite din Alba-Iulia la fața locului ca să facă demarcațiunea.

Și cum împotrivirea luase proporții amenințătoare, conducătorul comisiunii, judele de tribunal Henter, împreună cu inginerul și ceilalți membri ai comisiunii o luară care încotro la fugă. Se speriaseră sârmanii, când se văzură încunjurați de sutele de Spálnăcani, cari nu veniseră să le dea bunăziua mărilor lor, și când auziră că clopotele dela cele două biserițe de lemn bat a foc. Atâta a fost de ajuns ca după 20 de ore să apară dinspre drumul Aiudului de-asupra satului baionetele strălucitoare a două batalioane cu pasul grăbit. Locuitorii îngroziiți, lăsându-și căminele în grija femeilor și a micilor copii, părăsesc satul și se ascund, care în pădurile Hiriei, care în ale Băgăului, de unde numai după multe zile abia se reintorc. Acum se începe ancheta, care durează 6 săptămâni, în care timp satul fiind asediat de soldați, jocul flăcăilor și intrunirea bătrânilor sunt oprite. Și dacă aceste batalioane în garnizoana din Alba-Iulia vor fi gustat din când în când puțină carne de vită, în cele 6 săptămâni au mâncat din belșug; căci aproape în fiecare zi își alegeau din curțile sătenilor cele mai frumoase vite pentru tăiat....

Anul al doilea al erei constituționale găsește 69 de Spálnăcani în închisorile din Alba-Iulia, unde petrec de la 3 luni până la un an și jumătate.

Între acestea se face segregarea urmată de un îndelungat proces purtat cu feodalii. Sfârșitul procesului sunt cheltueli foarte mari și suferințe...

După 42 de ani dela acea revoltă, comuna Spálnaca o aflăm tot în aceeași infundătură încunjurată de rânduri de dealuri înalte pleșuve, fără pădure și în timp de secetă îndelungată lipsită chiar și de apă de beut. În partea vestică a comunei, din vârful dealului, se întinde marea moșie a contelui Teleki; iar în cea estică moșia de 324 jugăre a lui Pogány și spre nord moșia fraților ovrei Fischer.

Aceasta din urmă de peste 260 jugăre cu un fanaț extins și cu o moară de benzină a trecut în timp de 15 ani prin mai multe mâni

până s'a oprit, acum trei ani, în mână ovreiască.

Considerând că numărul locuitorilor dela 760 câți erau în 1867 azi s'a sporit la 1850 — (între cari 760 gr. cat., 375 gr. orient. și 17 neromâni) și fiind întregul areal al comunei împreună cu cele trei moșii străine numai de 3239 jugăre, — ceea ce e prea puțin pentru asigurarea subsistenței — satul putea cumpăra pe un preț convenabil și în condițiuni ușoare moșia de 260 jugăre ajunsă în mâna ovreilor Fischer. Dar Spálnăcanii, nemulțumiți numai cu o crăsmă — cea a jidanului — și-au pus toate puterile să-și facă o crăsmă mare, frumoasă, proprie a satului. Acum au două crășme pe care bătrânii, femeii, tinerii nici în zile de lucru nu le părăsesc, necum în Dumineci și sărbători. Certe, scandalurile și bătăile sunt apoi la ordinea zilei..

Și până acum mai aveau izvoare pentru asigurarea existenței de pe o zi pe alta. Căci parte lucrau cu palmele pe moșiile proprietarilor mai sus amintiți, parte luau de acolo loc în parte. Își câștigau astfel pâinea de toate zilele; își plăteau dările, cari fac pentru întreaga comună 7300 cor. la an și își plăteau datorile ipotecare pe la institutele de credit din Uioara, Mediaș, Blaș, Aiud și Sibiu.

Pe viitor însă, în întreaga împrejurime nu vor mai putea căpăta nici loc în parte, nici lucru cu palmele. Căci proiectul de colonizare al dlui Darány s'a pus în aplicare și în partea aceasta de preste Murăș, unde sunt încă o mulțime de sate curat românești. Abia de va trece un an și o colonie de Ciangăi se va imbuia pe moșiile lui Pogány, Biseul, Hirsch și pe cea de preste 1600 jugăre alui Veny, cari toate cad pe teritoriul comunei Spálnaca. Statul, prin reprezentanții săi trimiși la fața locului, a intrat deja cu proprietarii în târguială și au căzut de acord. Și odată colonia de Ciangăi stabilită aici — o parte mare din Spálnăcani vor trebui să iee lumea în cap, precum vr'o 25 familii duse sunt și până acum.

Oricât de trist a fost pentru Spálnăcani anul al doilea al erei constituționale, când zăceau prin pușcăriile Albei-Iulie, viitorul cu mult mai posomorât o să le fie. Am mai avea multe de zis despre școală, unde de mulți ani dormitează spiritul morții și despre biserica gr-or. pusă pe o altă treaptă cu crășma, vom reveni însă altă dată.

Călătorul.

Adunarea poporală dela Șomcuta-mare.

Luni în 2 August n. s'a ținut, precum am anunțat, în Șomcuta-mare a doua adunare poporală românească, la care au luat parte deputații Dr. T. Mihali, Dr. Vaida, și Dr. A. Vlad. La adunare, condusă de fruntașul Chioarului, dl N. Nyilvan, au participat peste 2000 țărani, cari au urmărit cu multă dragoste și interes expunerile oratorilor: Dr. Vaida, Dr. Vlad, Dr. G. Tripon, poetul O. Goga și Dr. T. Mihali.

De încheiere s'a primit unanimitate la propunerea dlui adv. Dr. Aurel Nyilvan următorul proiect de rezoluție:

„Alegătorii și cetățenii români din cercul electoral al Șomcutei-mari, întruniți în adunare poporală, desbătând situația politică actuală enunță următoarele:

„Exprimă sentimentul lor de profundă nemulțămire față de stăpânirea țării pentru amănarea nemotivată și tendința evidentă de falsificare a angajamentelor luate față de Coroană și popor, de-a introduce sufragiul universal egal și secret, — exprimă totodată convingerea că o sanare radicală a stărilor insuportabile numai atunci e cu putință, dacă pentru schimbarea actualului sistem de guvernământ se va introduce fără amânare votul universal în sensul strict democratic.

„Alegătorii români au prioritate cu încordată luare aminte neobosita activitate a deputaților naționaliști desfășurată pentru apărarea drepturilor poporului nostru atacate în mod sistematic și pentru împedecarea exploatării maselor poporului fără deosebire de naționalitate în favorul unei oligarhii lipsite de orice scrupul. Totodată își exprimă dorința că pentru a da o soluție norocoasă crizei politice actuale este neapărat de lipsă, ca reprezentanții tuturor naționalităților și tuturor elementelor democratice din țară să fie luați în considerare de factorii constituționali chemați a rezolva în interesul tronului și a patriei spre mulțămirea tuturor stările interne nesănătoase, cari amenință cu o sguduire a temeliei monarhiei.“

CRONICA EXTERNĂ.

Turburările din Spania. Cu prețul alor nemăurate vieți jertfite, guvernul Spaniei a reușit să restabilească liniștea în Barcelona și câteva provincii. Turburările, însă, nu s'au curmat încă, ci demonstrațiile republicane se țin lanț.

Brutalitatea cu care guvernul spaniol a ținut să sugrume insurecția republicană a indignat toată lumea civilizată. Mai ales presa engleză vestește în termeni vehemenți cruzimea spiritului răsunător de care e insufletită justiția militară sumară, care e acum atot-puternică în ținutul răsculat.

Până acum au fost impușcate în fortăreața Montjuich — cifra controlată — 160 persoane bănuite a fi luat parte la insurecțiunea din zilele trecute.

În această hecatombă figurează și mai multe femei și fete, acestea din urmă în vârsta adolescenței încă.

Mai sunt îngrămădiți în fortăreață alți 1300 arestați, cari, neîndoios, vor fi executați cu toții, în serii. Căci cele zece curți marțiale cari funcționează la Barcelona nu se prea sinchisesc de dovezi: le ajunge și o probă negativă, spre a conchide la vinovăția nenorocitului adus înaintea judecătorilor militari și rostesc o sentință de moarte.

Măsurile aceste, departe de-a mulțumi spiritele nemulțumite, contribuie și mai mult la agitația lor întărind puternicul curent anti-dinastic care începe să se manifeste fără orice rezerve, — chiar și în capitala Madrid. Despre aceste manifestații, un ziar englez are următoarele informații:

Regele Alfonso a făcut o excursie la La Granja, unde are de gând să petreacă mai multă vreme cu regina și copiii săi. Când s'a înapoiat la Madrid și Ferrol mulțimea l'a primit cu fluerături și injurături. Guvernul a căpătat depline puteri pentru potolirea revoluției. S'a constatat că mișcarea are un caracter cu totul antidinastic. Pe străzi mii de oameni strigă: „Să moară Alfonso! Să moară dinastia“. S'a proclamat starea de asediu. Acei care dau foc caselor sunt executați imediat. Revoluționarii pregătesc atentate cu bombe contra autorităților. În Barcelona au fost arestate peste 600 de persoane. Inchisorile sunt pline. Cauza revoltei e și cauza executării soldaților. Marinarii au aruncat în mare icoane de ale Sf. Maria pe care le-au primit dela femei din înalta societate. S'a declarat greva generală în mai multe fabrici și totodată au ucis mai mulți directori de fabrici.

Toate prăvăliile sunt închise. După amiază au fost ciocniri în fața palatului, în fața cafenelei Colon și la „Macia la Aduana“ unde sunt instalate autoritățile militare și civile. La desordine iau parte foarte multe femei, luptând în rândurile cele dintâi.

Manifestațiunile care au avut loc la Madrid sunt cu mult mai grave de cât se publică prin ziare“.

Nou conflict greco-turcesc. Chestiunea etană care în săptămânile din urmă părea că a luat un curs mai pacinic, începe să primejduiască din nou pacea generală. Grecia stăruie din toate puterile pe lângă anexarea Cretei, iar Turcia se opun cu energie acestei anexări, cerând, din potrivă, depărtarea ofițerilor și funcționarilor greci din Creta, arborarea steagului turcesc, introducerea de mărci turcești și ocuparea Cretei prin 60 de batalioane turcești.

Știrile ce vin din Constantinopole vestesc că Turcia face serioase pregătiri de război și e hotărâtă să nu cedeze nici cât de puțin din punctul său de vedere intransigent.

Ziarul turcesc „Ieni Gazetta“ anunță chiar că Turcia ar fi adresat Greciei un ultimatum. Ministrul Turciei la Atena a primit, anume, dela guvernul său instrucțiunea de-a comunica guvernului grecesc că i-se reproșează faptul că prin atitudinea sa contrarie dreptății în chestia Cretei a creat situația gravă de acum, violând întotdeauna drepturile Turciei. Poarta, neputând deci să aibă încredere în asigurările date de ministrul grecesc, invită guvernul grecesc să declare în mod expres guvernului turcesc că nu are nici o intențiune de a anexa Creta și că respinge orice acțiune care ar putea fi privită ca o acțiune pentru anexare. În cazul când guvernul grec nu va răspunde într'un termen fix, ministrul Turciei va părăsi postul său fără întârziere.

Acest demers a fost semnalat ministrului-șef al Greciei D. Rhallys, care și-a rezervat răspunsul pentru câteva zile.

Ministrul șef al României în Berlin. Președintele consiliului de miniștri din România, d. Ioan I Brătianu, care petrece acum la Carlsbad, a făcut o vizită în Berlin cancelarului imperial german, D. von Bethmann-Holweg, și de asemenea secretarului de stat la externe, D. von Schoen.

În onoarea d-lui Ioan I Brătianu, cancelarul a oferit un pânz la care au fost invitați ministrul României la Berlin, d. dr. Al. Beldiman, precum și secretarii de legăție, d-nii dr. M. B. Boerescu și R. Djuvara, atașatul militar I. Rășcanu. Printre alte personalități mai erau d. ministru Trott, d. secretar de stat la externe, Schoen, și subsecretarul de stat Stemrich.

După amiază, președintele consiliului de miniștri, d. Ioan I. Brătianu, a fost primit de principele moștenitor al Germaniei și apoi s'a întors la Carlsbad.

Dela Reuniunea română de agric. din Sibiu.

Expoziție de vite. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu, va aranja în cursul toamnei din a. c. a 19-a expoziție de vite de prăsilă, împreună cu împărțire de premii în bani, în comuna Săcel (lângă Săliște). Primăria comunei Săcel a fost recercată să aleagă luna și ziua în care să se țină expoziția; să nomineze comitele admise cu vitele la expoziție și să constituie un comitet aranjator local, care luând în mână afacerile expoziției, să facă de pe acum propagandă în scopul participării la expoziție și mai ales cu scop să îndemne pe cultivatori la buna ținere și îngrijire a vitelor.

Premii s'au vor împărți cor. 200, dar în urma intervenției comitetului Reuniunii aranjatoare la comisiunea economică a comitatului, speranță e ca comisia să urce subvenția pentru premiile expoziției.

E în interesul obștei, ca cei chemați să facă tot posibilul în scopul bunei reușite a acestei expoziții.

Știe tot

GUY DE MAUPASSANT.

Horlă.

Traducere de V. Demetrescu.
(Urmare.)

— Azi dimineață i-am primit scrisoarea.
— Poți să mi-o arăți?
— Nu... nu... nu... cuprinde și lucruri intime... prea personale. Am... am ars-o.
— Asta însemnează că bărbatul tău face datorii.
Sovâl iarăș apoi murmură:
— Nu știu.
I-am spus atunci cam aspru:
— Și eu, nu pot dispune în acest moment de cinci mii de lei, dragă verișoară.
Ea scoase un fel de țipet de suferință.
— Of, of! te rog caută-le...
Ea se exaltă, împreună mâinile ca la rugăciune! Tonul glasului ei eră cu totul schimbat, plângea și bolborosea, sfâșiată, stăpânită de porunca de neînvinș.
— Oh, oh! te rog, dacă ai știți cât sufăr... imi trebuie astăzi...
Mi-se făcu milă de ea.
— Ți le dau numai decăt, fi sigură.
Ea strigă:
— Mulțumesc! mulțumesc! Ce bun ești!
O întrebai: — Îți amintești ce s'a petrecut eri seara la voi?
— Da.
— Ei bine, ți-a ordonat să vii să te imprumuți, acum dimineața, cu cinci mii de lei, și iați că te supui acestei sigestiuni.
Ea se gândi câteva clipe și răspunse:
— Dar mi-le cere bărbatu-meu.
Vreme de un cias, am încercat să o conving, și nu mi-a fost cu puțință.
După ce-a plecat, am alergat la doctor. Sta să plece; mă ascultă zăbind. Apoi imi zise:
— Acum credeți?
— Da, sunt nevoit.
— Haidem la verișoara D-Voastră.
Ea se culcase pe un scaun revărsat, și picotă copleșită de oboseală. Doctorul ti pipăi pulsul, o privi câtva cu mâna ridicată către ochii ei. Si ochii ei se închideau tot mai mult și mai greu sub apăsarea puterii magnetice.
După ce adormi îi spuse:
— Bărbatul dtale nu mai are nevoie de cinci mii de lei! Așa dar să uiți că ai rugat pe vărul dtale să-ți dea, și, dacă dânsul îți va vorbi despre asta, să nu înțelegi nimic.
Apoi o deșteptă. Am scos din buzunarul meu portofelul:
— Iată, verișoară, ce mi-ați cerut azidimineață.
Ea fu atât de uimită, că nu am mai îndrăznit să stăruiesc. Înceai totuș să-i înviez aducerea aminte, dar ea tăgăduia cu îndârjire, crezând că-mi bat joc de ea, și a trebuit, la urma urmei, să se și supere.
Iată! am venit acasă; nici n'am putut să mănânc, într'atâta experiența asta m'a zăpăcit.
19 Iulie. — Mulți dintre cei cărora le-am povestit întâmplarea asta, au răs de mine. Nu mai știu ce să gândesc. Înțeleptul zice: „Poate“.
21 Iulie. — Am prânzit la Bougival, și seara mi-am petrecut-o la serata luntrașilor. Hotărît lucru, totul depinde de locurile și lumea în care te află. A crede în supranaturale în insula Grenovillière, ar fi culmea nebuniei... dar în vârful muntelui Saint-Michel?... dar în Guelii? cât de mult ne supunem influenței prejmei noastre. Mă voi întoarce acasă în săptămâna viitoare.
30 Iulie. — M'am întors în casa mea, de eri. Totul merge bine.
2 August. — Nimic nou. E o vreme minunată. Imi trec zilele privind cum curge Sena.
4 August. — Certuri printre servitorii mei. Ei pretind că e cineva care sparge, noaptea,

paharele, prin dulapuri. Valetul invinovește pe bucătăreasă, ea invinovește pe cusătoreasă, iar aceasta pe celelalte. Care-i vinovatul?

6 August. — De data asta nu sunt nebun. Am văzut... am văzut!... Nu mă mai pot îndoi... am văzut!... Mi-e încă frig până'n unghii... mi-e încă frig până'n măduvă... am văzut!...

Mă plimbam pela orele două, în plin soare, prin grădina mea de trandafiri... prin aleia trandafirilor de toamnă, cari încep să înflorească.

Mă oprisem să privesc un trandafir uriaș, de specie rară, care avea trei flori mărețe, și am văzut, am văzut lămurit, lângă mine, un trandafir, o floare, plecându-se întreagă, ca și cum o mână nevăzută ar fi apăsato-o. Am văzut-o strângându-se, ca și cum mâna aceea ar fi cules-o! Apoi floarea se ridică, singură, făcând o curbă ca și cum un braț ar fi purtat-o către o gură, și rămase suspendată în aerul străveziu, singură, neținută și nemișcată, înspăimântătoare pată roșie, la trei pași de ochii mei.

Pierdut, îmi aruncaii mâna să o apuc! N'am prins nimic, pierise. Apoi am fost apucat de-o mână turbată, chiar în potriva mea; căci nu, n'are voe un om cu judecată și serios să aibă asemenea vedenii...

Dar să fi fost într'adevăr o nălucire? M'am înturnat să cercetez ramura trandafirului, am găsit-o cu rădăcina floarei proaspet ruptă între cele două flori rămase întregi pe mladă.

Am intrat în casă cu sufletul turburat; căci acum sunt sigur, ca de urmărirea zilelor cu nopțile, că trăește aproape de mine o făptură de nevăzut, care se hrănește cu lapte și cu apă, care poate să atingă lucrurile, să le ia și să le schimbe locul, inzestrată, prin urmare, cu o natură materială, cu toate că nesimțită de simțurile noastre, și care, ca și mine, locuiește sub acoperământul meu...

7. August. Am adormit liniștit. El mi-a băut apa din sticlă, dar nu mi-a turburat somnul.

Mă întreb de nu sunt nebun. Plimbându-mă, prin soare, de-a lungul gârlei, mi-au venit îndoeli asupra minții mele, nu îndoeli vagi ca până acum, ci îndoeli puternice, lămurite. Am văzut nebuni: unii dintre ei rămân inteligenți, limpezi, văzând lămurit toate lucrurile vieții, afară de unul. Vorbesc de ori ce, deslușit, cu înlesnire, cu adâncime, dar pe dată ce gândirea li-se atinge de starea nebuniei lor, se sfărâmă în bucăți, se împrăstie și se întunecă în oceanul infricoșetor și furios, plin de valuri săltărețe, de cețuri și furtuni. Dată ce se cheamă nebunie. (Va urma)

ȘTIRI.

Turneul soților Bârsanu. Artiștii noștri Dna și Dl Zaharie Bârsanu vor jucă Duminecă, 15 Aug. seara la Făgăraș, Luni, 16 Aug. la Săliște, Joi, 19 Aug., în ziua Schimbării la față, la Orăștie, Sâmbătă, 21 Aug. la Hațeg, Duminecă, 22 Aug. la Lipova și în câteva orașe din Bănat. Turneul se va încheia cu Aradul, unde vor jucă Sâmbătă, în ziua de Sf. Maria, cu ocazia sfințirii noului local de redacție al ziarului „Tribuna“.

Politeță unguerească... Principesa moștenitoare a României voind să plece în străinătate, autoritățile dela căile ferate ung. din Predeal au oprit trecerea vagonului special pe pământ ungar sub pretext că ar fi defectuos... Despre acest incident, ziarele din România publică următorul raport oficial:

„Un mecanic ungar, inspectând trenul, s'a pronunțat că roțile unui vagon regal nu-i prezintă destule garanții.

D. Râmniceanu, sub-directorul general, care se află la Predeal, cercetă împreună cu mecanicii noștri vagonul și nu descoperi nici un defect. Cerând să-i precizeze ce anume lipsește vagonului, mecanicii unguri n'au știut ce să răspundă.

D. Râmniceanu văzând că ungurii persistă în constatarea lor, a spus șefului de gară:

— Pe răspunderea mea dați drumul vagoanelor.

Șeful ungar răspunse:

— Eu neputând lua răspunderea nu pot lăsa să plece vagoanele regale!

Și arătând ceasul d-lui Râmniceanu, îi spuse în mod sentențios:

— Fiind ora plecării, dau drumul trenului!

Și trenul porni lăsând în gară vagoanele regale...

Vagoanele regale au fost întoarse la Sinaia și familia princiară a dormit peste noapte în aceste vagoane în gara Sinaia, iar dimineața s'a reîntors la castelul Peleş.

S'a constatat în mod precis că vagonul refuzat de unguri și întors dela Predeal n'are absolut nici un defect. În locul acestuia a fost adus alt vagon din București.

Vagonul așa zis deteriorat, a fost trimis din nou în gara Predeal, unde se va face o anchetă de către o comisiune compusă din doi ingineri români și doi unguri.

Ei bine, ancheta aceasta mixtă, compusă din reprezentanți ai României și Ungariei, s'a întrunit la Predeal și a constatat că vagonul n'a avut nici cel mai mic defect!

...Națiune cavalerescă și pace!...

Furt dintr'un muzeu. Din Berlin se anunță că mai multe obiecte a căror valoare este pretuită la 100.000 de mărci au fost furate de la muzeul împăratului Friederich de către necunoscuți. Doi inși au fost văzuți că purtau instrumente asupra lor și au plecat de la muzeu nesupărați de nimeni.

Fraude în intențența armatei ruse. Senatorul Garin, care a fost însărcinat de către țară să revizuiască intențențele militare, a descoperit în urma unei perchezitii operate la directorul unei societăți de asigurare rusă, care este în același timp și una din celea mai mari case pentru armamentele armatei, un sistem de corupțiune întins în întreaga Rusia în privința predărilor către armată. Rezultă din documentele confiscate că de ani de zile au fost corupți cu bani toți funcționarii de oarecare influență. Intențențele militare sunt compromise, mai ales ceie din districtele Petersburg, Moscova, Caucaz, Siberia, Kasan precum și diferitele autorități ale armatei și marinei.

Aparat pentru cunoașterea sexului. Din Moscova se scrie că la societatea de avicultură se fac niște experiențe foarte curioase cu un aparat inventat de un inginer Williams, prin ajutorul căruia se poate recunoaște sexul la ouăle puse în incubatoarele societății.

Aparatul se compune dintr'un fir subțire de oțel de care atârână o bonbită de același metal. Aparatul așezat d'asupra oului pus în clocoitoare face o mișcare de rotație în caz când animalul este de sex masculin și o mișcare de pendul, când animalul va fi de sex feminin. Acest aparat s'ar putea aplica la orice fel de animal.

Descoperirea produce senzație în cercurile științifice. Pentru avicultură, ea are o mare însemnătate practică.

Condițiile de primire la Școala civilă de fete a „Asociațiunii“. În urma deciziei comitetului central, adusă în ședința sa ținută la 5 August a. c., condițiile de primire publicate de Onor. Direcțiune a școlii civile de fete se modifică precum urmează:

Taxa școlară (didactrul) se urcă dela 4 coroane la 5 coroane pe lună sau dela 40 cor. la 50 cor. pe an.

Taxa internatului se urcă dela K. 460.— la K. 500.— pe an, împreună cu taxa școlară dela K. 500.— la K. 550.— pe an.

Comitetul central a fost silit să facă aceste urcări din cauza scumpetei din piața Sibiului și din cauza instalațiunilor de canalizare și de altă natură, pe care le face în interesul școlii pentru anul școlar viitor.

Atât taxa școlară cât și taxa internatului sunt a se plăti anticipativ, în 4 sau 2 rate.

Sibiu în 6 August 1909.

Iosif Sterca Șuluțu
prezident.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

Cassa de păstrare (reuniune)

— în Săliște. —

Primește depuneri spre fructificare cu 4%, pe lângă un termen de anunț mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri se plătesc, după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Direcțiunea.

Publicațiune pentru vânzare de lemne.

Comuna Săcel vinde în licitațiune publică împreună cu oferte închise în pădurea proprie numită „Bercul roșu“ pe baza concesiunii dlui ministru r. ung. de agricultură Nr. 1839. I/A—2 din 1909 lemnul de stejar pe o extindere de 11,60 jug. cat. și anume 1396 bucăți trunchiuri de grosime 14—27 cm., 863 bucăți de 28—37 cm. și 283 bucăți de 38—70 cm. măsurat la înălțimea umărului și estimat fără coaje la circa 1265 metri cubici lemn de lucru și 171 metri cubici lemn de foc.

Licitațiunea se va ținea în 18 Sept. a. c. la oarele 9½, a. m. la casa comunală din comuna Săcel.

Prețul de strigare e: 16388 cor. 50 fil.

Vadiul ce e a se depune: 1639 cor. Oferte ulterioare nu se vor lua în considerare.

La ofertele închise e a se aclude vadiul în număr și hârtii de valoare.

Condițiunile licitațiunii precum și a contractului de încheiat se pot vedea la primăria comunei Săcel precum și la curatoratul silvanal r. ung. cerc. al Săliștei, în decursul oarelor de oficiu.

E de observat că pădurea respectivă e situată pe șes lângă drumul de țară și în o depărtare numai de 5·2 Klm. dela gara Orlatului și 6 Klm. de gara Săliștei.

Săliște, 6 August 1909.

Primpretorul cercual.